

עפ"ג 1022/09/17 - מדינת ישראל נגד RIVER THAMES SHIPPING LTD, FER SHIPPING COMPANY LTD, OG DENIZCILIK SANYIVE TICARET A.S

בית המשפט המחוזי בחיפה

21 דצמבר 2017

עפ"ג 1022-09-17 מדינת ישראל נ' RIVER THAMES SHIPPING LTD
עפ"ג 1027-09-17 מדינת ישראל נ' FER SHIPPING COMPANY LTD
עפ"ג 1035-09-17 מדינת ישראל נ' OG DENIZCILIK SANYIVE TICARET A.S
לפני הרכב כבוד השופטים:
רון שפירא, נשיא [אב"ד]
בטינה טאובר
תמר נאות פרי
המערערת

מדינת ישראל

נגד

RIVER THAMES SHIPPING LTD 1022-09-17 בעפ"ג
ע"י ב"כ עו"ד אסף הדר 1027-09-17 בעפ"ג
FER SHIPPING COMPANY LTD 1035-09-17 בעפ"ג
ע"י ב"כ עו"ד רועי כהן (ממשרד עו"ד ש. פרידמן)
OG DENIZCILIK SANYIVE TICARET A.S
ע"י ב"כ עו"ד רועי כהן (ממשרד עו"ד ש. פרידמן)

פסק דין

השופטת תמר נאות פרי:

בפנינו שלושה ערעורים שנושאים זהה -

ע"פ 1022-09-17 מדינת ישראל נ' RIVER THAMES SHIPPING LTD;

ע"פ 1027-09-17 מדינת ישראל נ' FER SHIPPING COMPANY LTD;

ע"פ 1035-09-17 מדינת ישראל נ' OG DENIZCILIK SANYI VE TICARET E.S..

רקע כללי -

1. ע"פ 1022-09-17 מתייחס לגזר הדין של בית המשפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 15.6.2017 אשר ניתן בת"פ 41412-07-16 נגד חברת RIVER THAMES SHIPPING LTD. ואחרים, וזאת בהתייחס לאניית מטען בשם RIVER THAMES (להלן: "האנייה ריבר"). גזר הדין התייחס הן לחברה והן לשני הנאשמים הנוספים - רב החובל והמכונאי הראשי.

2. ע"פ 1027-09-17 מתייחס לגזר הדין של בית המשפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 3.7.17 אשר ניתן בת"פ 7342-02-17 נגד חברת FER SHIPPING COMPANY LTD ואחרים, וזאת בהתייחס לאניית

עמוד 1

תפזורת בשם AFER(להלן: "**האנייה אפר**"). גזר הדין התייחס הן לחברה והן לשני הנאשמים הנוספים - הקברניט והמכונאי הראשי.

3. ע"פ 1035-09-17 מתייחס לגזר הדין של בית המשפט השלום בחיפה (כב' השופט זאיד פלאח) מיום 3.7.17 אשר ניתן בת"פ 7371-02-17 נגד חברת OG DENIZCILIK SANYI VE TICARET E.S ואחרים, וזאת בהתייחס לאניית תפזורת בשם ADATEPE-S (להלן: "**האנייה אדטפה-אס**"). גזר הדין התייחס הן לחברה והן לשני הנאשמים הנוספים - הקברניט והמכונאי הראשי.

4. הגם שלא הורינו על איחוד הדיון בשלושת ההליכים, מצאנו לכתוב את פסק הדין לגבי שלושתם במאוחד, תוך התייחסות פרטנית לכל אחד במובחן ככל שיידרש.

ההליכים בבית המשפט קמא -

5. בשלושת התיקים הוגש כתב אישום מכוח פקודת מניעת זיהום מי ים בשמן [נוסח חדש], תש"ם-1980 (להלן: "**הפקודה**") ותקנות מניעת זיהום מי ים בשמן (ביצוע האמנה), תשמ"ז-1987 (להלן: "**התקנות**"). אין חולק, כי מכוח הפקודה והתקנות חלה חובה על כל כלי שיט להחזיק, לנהל ולעדכן מסמך המכונה "פנקס שמן" שמטרתו רישום של כל הפעולות הקשורות לכמויות השמנים שנמצאות על גבי כלי השיט, וזאת, בין היתר, על מנת להוות כלי עזר במלחמה בתופעות של זיהום מי הים על ידי שפיכת שמנים ודלקים לים. בדומה, אין מחלוקת כי התקנות הותקנו בישראל במסגרת אישור של אמנה בינלאומית למניעת זיהום מאניות, המכונה גם "אמנת מרפול" וכי בהתאם לנספח 1 של אמנת מרפול, קיימים כללים באשר לניהול התקין של פנקס השמן אשר נועדו לאפשר לגורמי הפיקוח לבחון את הפעולות הקשורות בניהול השמנים על גבי כלי השיט והקשורות בכל כלי השיט.

לגבי אחת מהאניות - נטען כי נעברה עבירה גם בהתאם לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד-1984 (להלן: "**חוק שמירת הניקיון**") - כפי שיפורט בהמשך.

6. לשיטת המערערת, אשר הגישה את כתבי האישום בבית המשפט קמא, בוצעו בשלושה מקרים עבירות בזיקה לפנקס השמן, כדלקמן:

7. במקרה של האנייה ריבר, על פי עובדות כתב האישום, ביום 16.2.16, עת עגנה האנייה בנמל חיפה ברציף קישון, נערכה בה ביקורת (להלן: "**הביקורת הראשונה**") על ידי מפקח מטעם רשות הספנות והנמלים של משרד התחבורה (להלן: "**רספ"ן**") ועלו חשדות לגבי ליקויים בפנקס השמן. בהתאם, נקבעה ביקורת חוזרת ליום המחרת. ביום 17.2.16, בעת ביצוע הביקורת החוזרת (להלן: "**הביקורת השנייה**") נמצאו ליקויים בפנקס השמן שהחלו בתאריך 28.1.16 ונמשכו עד מועד ביצוע הביקורות. אין צורך לפרט את מכלול הליקויים המפורטים בסעיפים א' עד ה' בסעיף 6 של עובדות כתב האישום ורק נציין כי נמצאו ליקויים ברישום כמויות הדלקים, כמויות מי השיפוליים וכיוצ"ב, ובמיוחד יודגש כי לפי ממצאי הביקורת חלק מהנתונים שונו על ידי מי מאנשי הצוות במהלך פרק הזמן שבין הביקורת הראשונה לבין הביקורת השנייה.

כתב האישום הוגש כאמור כנגד החברה בעלת האנייה וכנגד רב החובל והמכונאי הראשי, כאשר לשלושתם יוחסה עבירה של מילוי פנקס שמן שלא כדיון, עבירה לפי סעיף 5 לפקודה, ביחד עם תקנות 10, 12 ו-52(ב) לתקנות (ריבוי עבירות).

בין הצדדים הושג הסדר טיעון לפיו כל הנאשמים יודו בעבירות שיוחסו להם, יורשעו וכי הצדדים יטענו טיעון חופשי לעונש.

בגזר הדין, פירט בית המשפט קמא את העובדות הרלבנטיות, את נסיבות ביצוע העבירה, את טענות הצדדים,

את הערכים המוגנים ואת מידת הפגיעה בהם, קבע כי המדובר באירוע אחד אשר בגינו ייקבע מתחם ענישה אחד ועונש אחד, וקבע כי מתחם הענישה הינו בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪, לגבי כל האירוע מבחינת שלושת הנאשמים יחדיו. בהמשך מונה בית המשפט קמא את הנסיבות לקולה ולחומרה, לרבות נטילת האחריות וחלוף הזמן, את העבר הנקי של הנאשמים ואת שאר הנסיבות והשית את העונשים הבאים: על החברה, בעלת האנייה - קנס כספי בסך 60,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 120,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים; על כל אחד משני בעלי התפקידים, קנס בסך 10,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 20,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים.

8. במקרה של האנייה אפר, על פי עובדות כתב האישום, בימים 7.9.16 עד 12.9.16 עגנה האנייה בנמל חיפה, ונערכה בה ביקורת וביום 12.9.16 בוצעה בה ביקורת לגבי פנקס השמן. בביקורת נמצאו ליקויים בפנקס השמן, לרבות תיקונים של רישומי הכמויות המקוריים (וראו את הפירוט בסעיף 6.1 לכתב האישום בתיק זה). עוד נטען בכתב האישום כי במהלך תקופת העגינה, במועדים לא ידועים, נשפכו מהאנייה למי הים שפכים סניטריים בחמש הזדמנויות שונות.

כתב האישום הוגש כנגד החברה בעלת האנייה, הקברניט והמכונאי הראשי, כאשר לשלושתם יוחסו עבירה של מילוי פנקס שמן שלא כדיון, עבירה לפי סעיף 5 לפקודה, ביחד עם תקנות 10, 12 ו-52(ב) לתקנות (ריבוי עבירות); ועבירה של איסור לכלוך רשות הרבים, עבירה לפי סעיפים 13(ב)(1), 2 ו-4(ג) לחוק שמירת הניקיון (5 עבירות), כאשר לגבי שני בעלי התפקידים - החיקוקים כוללים גם את סעיף 14 לחוק שמירת הניקיון.

גם בתיק זה, בין הצדדים הושג הסדר טיעון לפיו כל הנאשמים יודו בעבירות שיוחסו להם, יורשעו והטיעון לעונש יהא חופשי.

9. בגזר הדין, פירט בית המשפט קמא את הנתונים הרלבנטיים, ואין צורך לחזור על הדברים, וקבע כי מתחם הענישה הינו בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪, לגבי כל האירוע מבחינת שלושת הנאשמים יחדיו. בהמשך השיתו העונשים הבאים: על החברה, בעלת האנייה - קנס כספי בסך 70,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 140,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים; על כל אחד משני בעלי התפקידים, קנס בסך 10,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 20,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים.

10. במקרה השלישי, של האנייה אדטפה-אס, על פי עובדות כתב האישום, ביום 17.8.16, עגנה האנייה בנמל חיפה, ונערכה בה ביקורת. בביקורת נמצא כי לגבי תקופה מסוימת - אין רישומים בכלל בפנקס השמן, ולגבי תקופה אחרת נמצאו רישומים חסרים (המפורטים בסעיפים 6.1 עד 6.23 בפרק העובדות שבכתב האישום).

כתב האישום הוגש כנגד החברה, הקברניט והמכונאי הראשי, כאשר לשלושתם יוחסה עבירה של מילוי פנקס שמן שלא כדיון, עבירה לפי סעיף 5 לפקודה, ביחד עם תקנות 10, 12 ו-52(ב) לתקנות (ריבוי עבירות). אף כאן הושג בין הצדדים הושג הסדר טיעון דומה.

11. בגזר הדין, פירט בית המשפט קמא את העובדות הרלבנטיות, את נסיבות ביצוע העבירה, את טענות הצדדים, את הערכים המוגנים ואת מידת הפגיעה בהם, קבע כי המדובר באירוע אחד אשר בגינו ייקבע מתחם ענישה אחד ועונש אחד, וקבע כי מתחם הענישה הינו בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪, לגבי כל האירוע מבחינת שלושת הנאשמים יחדיו. בהמשך מונה בית המשפט קמא את הנסיבות והשית את העונשים הבאים: על החברה, בעלת האנייה - קנס כספי בסך 60,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 120,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים; על כל אחד משני בעלי התפקידים, קנס בסך 10,000 ₪ וחתימה על התחייבות כספית בסך 20,000 ₪ אשר תהיה בתוקפה למשך שנתיים.

טענות המערערת -

12. המערערת הגישה את שלושת הערעורים רק לגבי העונש שנגזר על שלוש החברות, בעלות או מפעילות האניות, ואין ערעור לגבי העונש שהושת על בעלי התפקידים.

לשיטת המערערת הענישה מקלה יתר על המידה. לטענתה, מתחם הענישה צריך לנוע בין קנס בסך של 120,000 ₪ לבין 175,000 ₪, ובתוך המתחם - לא היה מקום להשית עונשים בסמוך לרף התחתון. לשיטתה, היה מקום להשית על האניות הרלבנטיות קנסות ברף גבוה בהרבה מאשר העונש שהושת בפועל. המערערת מבקשת להדגיש את חומרת העבירות, את העובדה כי עבירות לגבי פנקס השמן מובילות, או עשויות להוביל, לזיהום מי הים בשמנים, את חשיבות ההרתעה בעבירות זיהום מי הים, את הנזק המשמעותי שעלול להיגרם מהזיהום, את ריבוי העבירות בכל מקרה ואת הצורך בהחמרת רף הענישה על מנת להשיג את ההרתעה המתחייבת.

13. עוד טוענת המערערת כי שגה בית המשפט קמא שעה שקבע מתחם עונש לגבי החברה ושני בעלי התפקידים גם יחד, וכי היה מקום לקבוע מתחם לגבי כל אחד מהנאשמים בנפרד. טענה נוספת הייתה כי החברות הנאשמות הינן חברות בין לאומיות בעלות יכולת כלכלית וכי היה מקום להחמיר בענישה גם על מנת להתאים את רף הקנס לאותה יכולת כלכלית.

המערערת מפנה לכך כי לפי הפקודה - העונש המקסימלי שנקבע לגבי כל עבירה בודדת הינו 87,900 ₪ - וכאן, המדובר בריבוי עבירות לגבי כל אחד משלושת המקרים.

14. עוד טוענת המערערת כי לא הוגשו בעבר כתבי אישום רבים לגבי העבירות בהן עסקינן מכוח הפקודה, אך קיימת מגמה של פעולות אכיפה מוגברות, וכנגזר מכך - כתבי אישום רבים יותר מוגשים ויש צורך לקבוע רף ענישה הולם, ומרתיע. לשיטתה, בית המשפט קמא לא נתן משקל הולם לאינטרסים של השמירה על איכות המים, הסביבה הימית ומניעת זיהומים בים.

15. המערערת מבקשת להפנות לשני פסקי דין, אשר הוצגו גם בבית המשפט קמא: ת"פ 44463-07-16 (שלום חיפה) **מדינת ישראל נ' ALASA SHIPPING LTD**, שם דובר ב-6 ליקויים בנוגע לפנקס השמן, והקנסות שהושתו היו 45,000 ₪ על כל אחת משתי החברות הנאשמות, ו-10,000 ₪ לגבי כל אחד משני הנאשמים, בעלי התפקידים (כך שבסך הכל הקנסות לגבי הפרשה הצטברו כדי סך של 110,000 ₪ (להלן: "**פרשת אלסה**"); ות"פ 13117-04-16 (שלום חיפה) **מדינת ישראל נ' BECCARIA SRC**, שם דובר בליקויים בנוגע לפנקס השמן, אך גם עבירה מכוח חוק שמירת הניקיון ועבירה נוספת מכוח חוק נוסף - והקנס שהושת על החברה היה בסך של 90,000 ₪ (להלן: "**פרשת בקריה**"), כאשר לכך מצטרף ת"פ (שלום חיפה) 13166-04-16 **מדינת ישראל נ' ולארי סטנייב**, שהיה הקברניט של האנייה בקריה, אשר נשפט בהעדרו והושת עליו קנס של 10,880 ₪, ומכאן שבסך הכול הקנסות לגבי הפרשה הסתכמו ב-100,000 ₪. המערערת טוענת כי יש ללמוד משלושת פסקי הדין הללו (הגם ששם היה הסדר טיעון "סגור" גם לגבי העונש בכל הנוגע לשתי החברות) - על כך שהענישה בשלושת המקרים בהם עסקינן נמוכה מהנהוג והראוי.

16. לגבי המקרה של האנייה אפר - הוסיפה וטענה המערערת כי העונש המקסימלי לפי חוק שמירת הניקיון הינו 452,000 ₪, וכי העונש שהושת עליה חייב היה להיות משמעותית גבוה יותר מאשר העונש שהושת בשני המקרים האחרים, היות והיא הורשעה גם בעבירה לפי חוק שמירת הניקיון עקב חמישה מקרים של הזרמת שפכים סניטריים לים, ולא רק בעבירות שנוגעות לפנקס השמן.

טענות המשיבות -

17. שתיים מהמשיבות ייוצגו על ידי אותו עורך דין, והמשיבה השלישית - על ידי עורך דין שונה, ועם זאת, להלן נתייחס לטענות של שלוש המשיבות יחדיו.

18. מקדמית, המשיבות מדגישות את ההלכה לפיה ערכאת הערעור לא תתערב בגזר הדין אלא אם הוא סוטה קיצונית מהרף הענישה הנוהג והראוי, או אם קיים חשש ממשי לעיוות דין - וטוענות כי אין "סטייה קיצונית" שכזו במקרים הנוכחיים.

19. המשיבות טוענות כי המתחם כפי שנקבע ראוי וכי אין פסיקה נהוגת המלמדת על כך שהוא אינו סביר או על הצורך לשנות את המתחם. המשיבות מסכימות עם המערערת לגבי כך שאין כמעט פסיקה לגבי עבירות שכאלו, אך לשיטתן המשמעות של האמור הינה שעדיין אין רף ענישה "נוהג", ולכן - בוודאי שלא ניתן לומר שהמתחם שנקבע על ידי בית המשפט קמא או שהעונש שנגזר בתוך המתחם "סוטה" מהפסיקה הנוהגת.

20. המשיבות מבקשות עוד להדגיש, מבלי שהדבר יתפרש כזלזול בהוראות הפקודה והתקנות, כי עסקינן בעבירות "טכניות" ולא בעבירות זיהום בפועל. המשיבות מסכימות כי החובה להקפיד על ניהול פנקס השמן נובעת מהצורך לפקח עם כמויות השמן, שמא יוזרמו לים שמנים ללא כל פיקוח ודיווח, אך אי מילוי פנקס השמן אינו בהכרח מלמד על כך שהכמויות "החסרות" או שלגביהן יש אי תקינות ברישום אכן נשפכו בפועל לים.

21. המשיבות טוענות כי בית המשפט קמא נתן משקל, ובצדק, לכך שלנאשמים לא היה עבר פלילי, כי ההודאה הביאה לחיסכון משמעותי בזמן ובהוצאות וכי חלף זמן משמעותי ממועד ביצוע העבירות ועד מתן גזר הדין. מכאן, שבית המשפט קמא לא שגה בעת איזן בין מכלול השיקולים הרלבנטיים, ובוודאי שלא באופן המצדיק את התערבות ערכאת הערעור.

דין והכרעה -

22. לאחר שקילת טיעוני הצדדים, עמדתי היא כי יש ממש בחלק מטיעוניה של המערערת לגבי מתחמי הענישה ורף הענישה, ויחד עם זאת - דין שלוש הערעורים להידחות.

מתחמי ענישה נפרדים מבחינת הנאשמים השונים -

23. המערערת מלינה על כך שבית המשפט קמא קבע מתחם ענישה לגבי כל אירוע - הכולל את העונש שיש להטיל על החברה ועל האורגנים הרלבנטיים ביחד. במסגרת הודעת הערעור, וכך גם בדיון, ביקשה המערערת להתערב בקביעה זו ולקבוע כי מן הראוי היה לקבוע מתחם נפרד לגבי החברה ומתחם שונה לגבי כל אחד מהנאשמים האחרים (רב חובל, או קברניט, או מכוואי ראשי).

24. לשיטתי, אכן מן הראוי לקבוע מתחם נפרד המבחין בין החברה לבין בעלי התפקידים ואין מקום לקביעת מתחם לגבי כולם ביחד, אלא שהמערערת לא העלתה טענה שכזו בבית המשפט קמא. נהפוך הוא, המערערת בעצמה טענה למתחם כולל לגבי "כל הפרשה", ואף ביקשה שיוטל עונש "כולל" לגבי החברה והאורגנים יחד (וראו לדוגמה, כי בתיק בעניין האנייה ריבר, בעמ' 10 לפרוטוקול מיום 15.6.2017, המערערת ביקשה כי המתחם ינוע בין 90,000 ₪ לבין 175,000 ₪ וביקשה כי יוטל על שלושת הנאשמים שם **יחדיו** עונש שלא יפחת מ-125,000 ₪. בדומה, במהלך הטיעון, בהתייחס לפרשת אלסה ופרשת בקריה - המערערת הפנתה לסך הקנסות שהצטברו לגבי כל אחת משתי הפרשות, ללא הבחנה בין הנאשמים השונים בכל אחת.

25. לא ניתן להעלות במסגרת הערעור טענות לגבי קביעת בית המשפט קמא הסומכת על טיעוני המערערת עצמה, ולכן - ככל שעסקינן בשלושת התיקים שמונחים על שולחנו - דין הטענה להידחות.

26. עם זאת, יש להעיר כי קביעת מתחם כולל לגבי "כל פרשה", מעורר קושי. קביעת "תו מחיר" לגבי כל

פרשה של ניהול לא תקין של פנקס השמן, ביחס לחברה ולבעלי התפקיד יחדיו - הינה בעייתית נוכח עקרון הענישה האינדיבידואלית, ובמיוחד נוכח הליך הבניית שיקול הדעת השיפוטי לאחר תיקון 113 לחוק העונשין. לא ניתן לקבוע מתחם של Xעד Yשקלים לגבי הפרשה כשלעצמה, ללא אבחנה בין הנאשמים השונים. קביעה שכזו עלולה להביא למצב בו במקרה שקיים רק בעל תפקיד אחד שימצא אחראי - יושת עליו קנס גבוה פי שניים מאשר בתיק מקביל, שם קיימים שני נאשמים בעלי תפקידים, כיוון שהקנס לא יתחלק בין השניים (וכאשר ישנם שלושה בעלי תפקידים, למול אחד - הפער עוד יותר משמעותי). בדומה, במידה ובפרשה מסוימת יוגש כתב אישום רק כנגד החברה ולא יוגשו כתבי אישום נגד בעלי תפקידים כלל וכלל (או שיוגשו - והם יזוכו, או שההליך לגביהם יסתיים ללא הרשעה), יהא צורך "להוסיף" את הקנסות שהם היו "אמורים" לשלם לקנס שיושת על החברה - והכל, כדי להיכנס בגדר המתחם הכולל שנקבע לגבי "הפרשה". ומה אם יוגש כתב אישום רק כנגד בעלי התפקידים ולא כנגד החברה?

27. לכן, סבורני כי בתיקים כגון אלו, יש מקום לקבוע מתחם נפרד לחברה, בעלת האנייה, ומתחם נוסף המתייחס לאורגנים, בעלי התפקידים.

מתחמי ענישה נפרדים לגבי העבירות השונות -

28. טענה נוספת של המערערת הייתה כי לא היה מקום לגזור על החברות שהורשעו "רק" בעבירות בנוגע לפנקס השמן עונשים דומים לעונש שהושת על החברה שהורשעה גם בעבירה מכוח חוק שמירת הניקיון, וכי על זו האחרונה (בנוגע לאנייה אפר) היה מקום לגזור עונש שונה, גבוה יותר.

29. אלא שאף כאן, יש לשוב ולבחון את טיעוני המערערת בבית המשפט קמא ואת התוצאה.

בדיון מיום 3.7.2017, בעמ' 6 לפרוטוקול, לגבי האנייה אפר, טענה המערערת למתחם שנע בין 120,000 ₪ לבין 175,000 ₪, לגבי כל הפרשה, לגבי החברה ובעלי התפקידים יחדיו, לגבי העבירות מכוח הפקודה וגם לגבי העבירות מכוח חוק שמירת הניקיון - ביחד. משמע, שהמערערת לא ביקשה לעשות אבחנה בין העונש המתייחס לעבירות שקשורות בניהול פנקס השמן לבין העונש המתייחס להזרמת השפכים הסניטריים לים.

30. יתרה מכך. נזכיר לרגע את העונשים שנגזרו בשלושת התיקים:

בתיק לגבי האנייה ריבר - הושתו 60,000 ₪ על החברה ו-10,000 ₪ על כל בעל תפקיד (80,000 בסך הכל); בתיק לגבי האנייה אדפטה-אס - הושתו 70,000 ₪ על החברה ו-10,000 ₪ על כל בעל תפקיד (90,000 ₪); ובתיק לגבי האנייה אפר - הושתו 70,000 ₪ על החברה ו-15,000 ₪ על כל בעל תפקיד (100,000 ₪) - משמע, שהקנסות שהושתו בפרשת אפר, שם בוצעה גם העבירה מכוח חוק שמירת הניקיון, אכן היו גבוהים מאשר בשני המקרים האחרים.

31. היות ובית המשפט קמא השית את העונשים בהתאם למתווה ששטחה בפניו המערערת בעצמה, והיות ובפועל הושתו קנסות גבוהים יותר במקרה שבו בוצעה גם עבירה מכוח חוק שמירת הניקיון - אין מקום להעלות טענות בערעור לגבי כך שאין הפרדה או אבחנה בין המקרים.

32. עם זאת, עמדתי היא כי יש להפריד את מתחמי הענישה, ככל שמדובר בעבירות השונות שבהן עסקינן במקרה הנוכחי. העבירות של איסור לכלוך ברשות הרבים, אשר בוצעו במקרה של האנייה אפר, כאשר נשפכו מהאנייה למי הים שפכים סניטריים, שונות מהותית מהעבירות הנוגעות לפנקס השמן, ודומה כי יש מקום לקביעת מתחם שונה ביחס לשני סוגי העבירות - ולו למען התיקים הבאים.

המתחמים עצמם -

33. הן ביחס לעבירות הנוגעות לפנקס השמן והן ביחס לעבירות הנוגעות לזיהום מי הים בשפכים סניטריים, מן

ראוי שהמתחם שייקבע יהא רחב דיו, כדי להכיל את המקרים השונים שיבואו לפתחם של בתי המשפט, הן מבחינת היקף העבירות שבהן מדובר והן מבחינת חומרתן. כך למשל, המענה העונשי ההולם אירוע חד פעמי של טעות ברישום בפנקס השמן, אינו זהה למענה ההולם אירועים חוזרים ונשנים, לאורך תקופת זמן ארוכה, ובוודאי שיש מקום להחמיר במקרים בהם התברר שבוצע שינוי בדיעבד של הרישומים בפנקס השמן. כמו כן, בכל הנוגע לבעלי התפקיד, ברי שיכולים להיות הבדלים בין העונשים הראויים הנובעים ממספר העבירות, מידת המודעות לביצוען וכיו"ב.

34. אבקש להציע כי המתחם ההולם בעבירות הנוגעות לפנקס השמן, יהא קנס שנע בין 75,000 ₪ לבין 150,000 ₪ בכל הנוגע לבעלי האנייה, וקנס בסכום של 12,500 ₪ עד 25,000 ₪ בכל הנוגע לבעלי התפקיד באנייה. עמדתי היא כי זהו אף המתחם הראוי בכל הנוגע לעבירות של איסור לכלוך רשות הרבים, בהתאמה ביחס לבעלי האנייה ובעלי התפקיד בה.

הענישה במקרים הספציפיים בהם עסקינן -

35. למרות האמור, לשיטתי אין מקום להחמיר בעונשים שנגזרו בפועל בבית המשפט קמא.

36. ראשית, נזכיר את ההלכה הנוהגת לפיה לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונשים שנגזרו בבית המשפט קמא, ואפנה לשם הדוגמה לדברים שנאמרו רק לאחרונה בע"פ 3599/16 **מסעוד חטיב נ' מדינת ישראל** (14.11.2017) -

"כידוע, אין זה מדרכה של ערכאת ערעור להתערב בעונש שנקבע על ידי הערכאה הדיונית, אלא באותם מקרים חריגים בהם מדובר בעונש הסוטה באורח קיצוני ממדיניות הענישה המקובלת בנסיבות דומות, או אם נפלה בגזר הדין טעות מהותית הדורשת תיקון (ע"פ 2454/11 פלוני נ' מדינת ישראל (21.4.2013); ע"פ 3947/12 סלוח נ' מדינת ישראל (21.1.2013); ע"פ 5633/12 נימן נ' מדינת ישראל (10.7.2013))."

37. לא שוכנעתי כי העונשים שנגזרו סוטים באופן קיצוני מן המתחם הראוי, אף אם המדובר בעונשים על הצד המקל. היות והצדדים מסכימים כי אין בנמצא פסיקה רבה, לא ניתן לקבוע מהו ה"נוהג" לגבי עבירות שכאלו, ובוודאי שלא ניתן לדבר על "סטייה ממשית" מהנוהג. בנוסף, יש לראות כי פסקי הדין שהוצגו (לרבות, פסקי הדין בפרשת אלסה ופרשת בקריה ות"פ (קרית גת) 21595-05-11 **מדינת ישראל נ' SEVEN SEAS SHIPPING AND TRADING** (13.9.2011) ועוד - דווקא מלמדים על כך שהענישה עד כה הייתה דומה לענישה במקרה זה או גבוהה במידת מה, אך לא "באופן קיצוני". נפנה לדוגמא לפרשת בקריה, שם הקנס שהושת על מפעילת האנייה היה בסך של 90,000 ₪ - ולכן, לא ניתן לומר כי קנס בסדר גודל של 70,000 ₪ סוטה משמעותית ממדיניות הענישה עד כדי שהדבר מצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור.

38. שנית, יש לתת משקל לעיקרון ההדרגתיות בענישה. ככל שאכן אין עדיין פסיקה ענפה בתחום, וככל שמאמצי האכיפה בעת הנוכחית מביאים לכך שרק עתה נחשפים אנו לכתבי אישום בכל הנוגע לעבירות הקשורות לפנקסי השמן - הדבר מחייב החמרה הדרגתית, אף משיקולי הרתעה. האמור מהווה נדבך נוסף במסקנה לפיה אין מקום להתערב בעונשים שנקבעו במקרים דנן, ויש ליישם את עיקרי פסק דין זה במקרים עתידיים (והשוו בהקשר זה לקביעות בע"פ 6020/12 **מדינת ישראל נ' אייל עדן** (29.4.2013); ע"פ 3164/14 **גיא פן נ' מדינת ישראל** (29.6.2015) וע"פ 707/14 **פלוני נ' מדינת ישראל** (6.7.2015)).

39. כהערה לפני סיום אומר, כי יש לטעמי הצדק והיגיון בכך שבית המשפט קמא מצא לנכון לקבוע את שיעור

הקנסות בגובה מסוים, ואת שיעור סכום ההתחייבות בסכומים גבוהים משמעותית (ולמעשה בגזרי הדין של בית המשפט קמא עסקינן בסכומי התחייבות כפולים מסכומי הקנסות עצמם) - וזאת בשים לב לצורך בהרתעה עתידית של המעורבים.

סיכום -

40. נוכח המקובץ, לו דעתי תתקבל - נורה על דחיית שלושת הערעורים.

תמר נאות פרי, שופטת

השופט רון שפירא, נשיא [אב"ד]:

אני מסכים עם האמור בפסק דינה של חברתי, הן לעניין מדיניות הענישה הראויה והן לעניין דחיית הערעורים במקרים שבפנינו.

אוסף עוד כי האבחנה וההפרדה בין החברה (ובמקרים שבפנינו הספינות) לבין ממלאי תפקידים הכרחי. נראה, על פניו, כי בכל הנוגע לספינה חומרת העבירה משתנה בשים לב לגודל הספינה ופוטנציאל הזיהום הגלום בה. בנוסף, אם לספינה או לממלא התפקיד עבר של הרשעות קודמות באותה עבירה צריך להיות לכך משקל ברמת הענישה. ובהחלט יתכן מקרה של ספינה העוברת עבירה בפעם הראשונה בעוד שבעל התפקיד הוא עברין סדרתי, וכד'. לחילופין יתכן מקרה שבו הספינה ראויה לענישה מחמירה בעוד שלבעל התפקיד נסיבות אישיות המצדיקות התחשבות וחריגה לקולה ממתחם העונש ההולם. מכאן שעקרונות היסוד של הענישה וההלימה מחייבים אבחנה והתייחסות נפרדת לכל גורם המעורב בביצוע העבירה.

מכל הטעמים שפורטו, אני מצטרף לחברתי, השופטת נאות פרי, ולנימוקיה, בנוגע לכל אחד מהערעורים שפסק דין זה דן בהם במאוחד.

רון שפירא, נשיא [אב"ד]

השופטת בטינה טאובר:

אני מסכימה עם חוות הדעת בפסקי הדין של חברי להרכב.

בטינה טאובר, שופטת

הוחלט לדחות את שלושת הערעורים מהטעמים שפורטו בהרחבה בפסק דינה של השופטת נאות פרי.

פסק הדין ניתן בהעדר הצדדים, זאת בהסכמת באי כוחם. המזכירות תשלח עותק לב"כ הצדדים.

ניתן היום, ג' טבת תשע"ח, 21 דצמבר 2017, בהעדר הצדדים.

תמר נאות פרי, שופטת

**בטינה טאובר,
שופטת**

**רון שפירא, נשיא
[אב"ד]**